

ZMARLI PRACOWNICY BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ

KONSTANTY BIELECKI
(1928–2016)

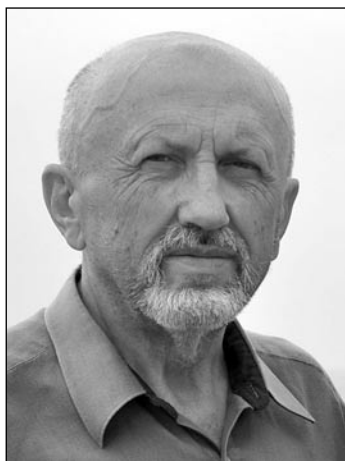
Konstanty Bielecki urodził się 11 marca 1928 roku w Białym Kościele pod Krakowem. Po zakończonej edukacji podjął pracę jako hydraulik. Początkowo pracował w jednej z jednostek wojskowych na terenie Krakowa, a następnie w przedsiębiorstwie „Biprostal”. Pracownikiem Uniwersytetu Jagiellońskiego został w roku 1966. Rok później uzyskał tytuł mistrza w zawodzie monter wód-kan-gaz i c.o. Pierwszym miejscem jego pracy na uniwersytecie był Dział Remontów i Konserwacji. Po 11 latach pracy, w 1977 roku, został na stałe przeniesiony do pracy w Bibliotece Jagiellońskiej na stanowisko hydraulika, na którym pracował do przejścia na emeryturę w roku 1993. Miesiąc po rozwiązaniu umowy o pracę ówczesna wicedyrektor Biblioteki Jagiellońskiej Teresa Malik

napisała prośbę o ponowne zatrudnienie Pana Bieleckiego, motywując to Jego świetną znajomością sieci wodno-kanalizacyjnej oraz centralnego ogrzewania w tak dużym budynku, jakim jest biblioteka. W roku 1998 zmieniono stanowisko Pana Bieleckiego – w lutym podjął pracę jako starszy strażnik ochrony mienia. Ostatecznie zakończył pracę w Bibliotece Jagiellońskiej w lutym 2000 roku. Cały czas utrzymywał jednak kontakty z koleżankami i kolegami z pracy, odwiedzając ich przy okazji wystaw czy też spotkań opłatkowych. Zmarł 16 września 2016 roku. Pogrzeb odbył się dwa dni później na cmentarzu parafialnym w Korzkwi.

Pan Kostek był prawdziwą „złotą rączką”. Najbardziej ceniliśmy Go w okresie rozpoczynającego się kolejnego sezonu grzewczego. Przemieszczał się wówczas uśmiechnięty po całej bibliotece, by dokonywać niemal cudów, i sprawiać, by chętnie szwankująca przestarzała instalacja grzewcza spełniała w końcu swoją rolę.

Krzysztof Frankowicz

MARIAN KĘSEK
(1944–2016)

Marian Józef Kęsek urodził się dnia 16 listopada 1944 roku w Krakowie jako syn Władysława i Marii z Urbańskich. W latach 1951–1958 uczęszczał do męskiej Szkoły Podstawowej nr 17 na krakowskim Kazimierzu¹. Edukację kontynuował w prestiżowym V Liceum Ogólnokształcącym im. Augusta Witkowskiego. Po uzyskaniu w 1962 roku matury rozpoczął studia historyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Z plejady znakomitych profesorów ówczesnego Wydziału Filozoficzno-Historycznego na promotora wybrał mediewistę, Józefa Mitkowskiego. Pod jego kierunkiem w 1967 roku obronił pracę magisterską *Templariusze w Polsce*².

Spotkanie z uczonym wpłynęło na liczne, również osobiste aspekty biografii Mariana Kęska. To na seminarium Mitkowskiego poznał przyszłą żonę, Janinę z domu Fischer³. Profesor gościł na weselu swoich uczniów. Wkrótce Państwo Kęskowie przenieśli się do Bochni, gdzie zbudowali dom, dochowali się dwojga dzieci i doczekali się wnuków. Dodać trzeba, że pobrali się, gdy byli pracownikami Biblioteki Jagiellońskiej. Z czasem Janina Kęsek stała się pierwszoplanową regionalistką bocheńską, natomiast Marian Kęsek utrzymał ściśle związki zawodowe i naukowe z Krakowem⁴. Ze swym przyszłym miejscem zatrudnienia zetknął się na początku studiów uniwersyteckich. Okazja ku temu nadarzyła się jeszcze przed odbyciem obowiązkowych lekcji bibliotecznych, w okresie uczęszczania na zajęcia (*Wstęp do badań historycznych*), prowadzone przez Mitkowskiego⁵. Dzięki rekomendacji tego uczonego, ogromnie ceniącego Jagiellonkę, uzyskał szansę uzyskania statusu jej pracownika⁶. Zatrudnienie na etacie, trwające od 1 grudnia 1968 roku do 28 lutego 2010 roku, poprzedziło kilkumiesięczne wykonywanie prac zleconych przy opracowaniu księgozbiorów zabezpieczonych BJ. Jako bibliotekarz Marian Kęsek systematycznie zdobywał kolejne stopnie awansu zawodowego. W 1978 roku został kustoszem⁷, a w końcu 2008 roku objął stanowisko adiunkta⁸. Świadectwem docenienia było

¹ Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego (dalej: AUJ), WFH 237. Teczka magisterska M. Kęska; Biblioteka Jagiellońska Sekcja Administracji (dalej: BJ SA). Teczka osobowa M. Kęska.

² AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; BJ SA.

³ Relacja ustna Ewy Szewczyk (siostry Mariana Kęska) z 30 III 2017 roku.

⁴ Zbiór Sebastiana Grudnia (dalej: Zb.SG), M. Kę s e k, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

⁵ Zb.SG, M. Kę s e k, *Oddział Informacji Bibliograficznej Biblioteki Jagiellońskiej w latach 60 i 70-tych w moich wspomnieniach* – zapis tytułu według autografu.

⁶ T e n ż e, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*; t e n ż e, *Oddział Informacji Bibliograficznej...*

⁷ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; BJ SA.

⁸ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

regularne wyróżnianie przez pracodawcę nagrodami⁹, a pod koniec kariery zawodowej odznaczenie Złotym Medalem za Długoletnią Służbę¹⁰.

Wzbogacaniu doświadczeń sprzyjało obejmowanie kolejnych stanowisk pracy w jednostkach bibliotecznych o zróżnicowanym profilu. Pierwsze kroki stawiał w Oddziale Gromadzenia Zbiorów¹¹. Najdłużej, mianowicie w latach 1969, 1972–1976 i 1977–1978, związany był z Oddziałem Katalogów¹², gdzie czasowo pełnił obowiązki zastępcy kierownika¹³. Od 1970 roku do początku roku 1972 odbywał szkolenie w Oddziale Udostępniania (Seksja Czytelni i Wypożyczalnia Miejskowa), w Oddziale Opracowania Druków Zwartych oraz w Oddziale Opracowania Wydawnictw Ciągłych¹⁴. W ramach wyróżnienia trafił od października 1976 roku do września 1977 roku do Oddziału Rękopisów¹⁵, w 1978 roku powierzono mu kierownictwo Wydziałowej Biblioteki Prawniczej UJ¹⁶. Powrót do Oddziału Gromadzenia Zbiorów, przypadający na lata 1979–1981¹⁷, można by uznać za zamknięcie pierwszej fazy zatrudnienia w BJ.

Za początek drugiej należałoby przyjąć marzec 1981 roku, kiedy to został powołany na kierownika Sekcji Mikrografii, działającej w ramach Oddziału Magazynów¹⁸. W latach 1985–2008 stał na czele samodzielnego Oddziału Zbiorów Mikrograficznych i Fonograficznych, w roku 2001 przekształconego w Oddział Dokumentów Audiowizualnych. Uczestniczył w pracach Normalizacyjnej Komisji Problemowej¹⁹ nr 261 ds. Mikrografii, a następnie Komitetu Technicznego 261, działającego w ramach Polskiego Komitetu Normalizacyjnego od 15 grudnia 1994 roku do 30 listopada 2009 roku, zatem przez cały okres funkcjonowania tego gremium²⁰. Znajomością powierzonej kolekcji dzielił się w fachowych publikacjach (*Problemy mikrofilmowania zbiorów w Bibliotece Jagiellońskiej*, „Notes Konserwatorski” 4, 2000, s. 56–60; toż, [online] www.viks.sk/chk/noteskonser_00_4_56_60.doc [dostęp: 14.04.2017]; *Działalność Oddziału Zbiorów Mikrograficznych i Fonograficznych w zakresie zabezpieczenia zbiorów w Bibliotece Jagiellońskiej*, [w:] *Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych. Materiały z ogólnopolskiej konferencji, Warszawa 15–17 października 1998 r.*, Warszawa 1998, s. 176–178).

⁹ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; BJ SA.

¹⁰ „Alma Mater” 2009, nr 119, s. 33; zob. również [online] www2.almamater.uj.edu.pl/119/07.pdf.

¹¹ AUJ. BJ, Sprawozdania, 556; M. Kęska, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

¹² AUJ. BJ, Sprawozdania, 556; AUJ, BJ, Sprawozdania, 558; AUJ, BJ, Sprawozdania, 559; AUJ. BJ, Sprawozdania, 560; AUJ, BJ, Sprawozdania, 561; AUJ, BJ, Sprawozdania, 563.

¹³ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

¹⁴ AUJ. BJ, Sprawozdania, 557.

¹⁵ AUJ. BJ, Sprawozdania, 561; AUJ, BJ, Sprawozdania, 562.

¹⁶ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

¹⁷ AUJ. BJ, Sprawozdania, 564; AUJ, BJ, Sprawozdania, 565.

¹⁸ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; AUJ, BJ, Sprawozdania, 566; BJ SA.

¹⁹ „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LVIII, 2008, s. 367, tamże LIX, 2009, s. 232, [online] <http://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/278007> [dostęp: 14.04.2017].

²⁰ Zb.SG, e-mail Anny Korab z Wydziału Koordynacji Polski Komitet Normalizacyjny do S. Grudnia 13 III 2017.

Wymienione prace nie wyczerpują listy dokonań powstałych na kanwie zawodowych doświadczeń Mariana Kęska. Dowodem jego wszechstronności jest komunikat *Sienkiewicziana w Bibliotece Jagiellońskiej*, wygłoszony na konferencji „Jubileusz Pozytywistów”²¹, zorganizowanej w Oblęgorku 9 maja 2000 roku²². Nie sposób też pominąć udziału w edycji rękopisów średniowiecznych (*Indeks, [w:] Catalogus codicum manuscriptorum medii aevi Latinorum, qui in Bibliotheca Jagellonica Cracoviae asservantur, [online] <http://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/296810> [dostęp: 14.04.2017], vol. 2, Wratislaviae 1982, s. 347–429; opisy kodeksów sygnowanych kryptonimem M. Ks.: cod. 213, tamże, vol. 3, Wratislaviae 1984, s. 174–176; cod. 608, tamże, vol. 4, Wratislaviae 1988, s. 235–241; opisy kodeksów sygnowanych kryptonimem MKs: cod. 1143, tamże, vol. 6, Cracoviae 1996, s. 399–400; cod. 1200, cod. 1225, cod. 1228, cod. 1259, tamże, vol. 7, Cracoviae 2000, s. 47–49, 168–171, 177–179, 293–296; cod. 1382, tamże, vol. 9, Cracoviae 2008, s. 282–286).*

Ponadto Marian Kęsek opublikował kilka biogramów zmarłych pracowników Biblioteki Jagiellońskiej: *Józef Sowa (1902–1982)*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” XXXIII, 1983, s. 193–194; *Zofia Zaręba (1906–1987)*, tamże XXXIX, 1989, s. 163; *Bronisława Stachnik (1924–1987)*, tamże, s. 164; *Władysław Kmieciak (1914–1988)*, tamże XLI, 1991, nr 1/2, s. 213–214; *Halina Marszałek (1956–1988)*, tamże, s. 216; *Stanisław Wolek (1922–1994)*, tamże XLVI, 1996, nr 1/2, s. 365–366). Wśród nich wyróżnia się tekst, który poświęcił Stanisławowi Wilczyńskiemu 1913–1999 („Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” XLIX, 1999, nr 1/2, s. 293–297). Ów legendarny kustosz zażyczył sobie, manifestując przezorność, aby autorem poświęconego mu wspomnienia pośmiertnego został właśnie „Kęseczek”, jak zdrobniale zwykł nazywać swego niegdysiejszego cenionego i obdarzonego sympatią podwładnego.

„Kęseczek” do grona swoich mistrzów w zawodzie zaliczał także Edwarda Schnaydra z Oddziału Kartografii, Adama Kotulę z Oddziału Katalogów²³ oraz Lidię Stefańską z Oddziału Informacji Naukowej²⁴. Informacje o nich, a także o innych bibliotekarzach oraz czytelnikach, zawarł w nieopublikowanych wspomnieniach (*Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki. Oddział Informacji Bibliograficznej Biblioteki Jagiellońskiej w latach 60. i 70. w moich wspomnieniach*). Napisane już po przejściu na emeryturę ukazują oblicze Jagiellonki sprzed niemal półwiecza. Tekst wspomnień stanowi jedynie niewielki ułamek Jego niezapomnianych opowieści, które w mistrzowski sposób snuł jako niezrównany i uznany gawędziarz. Dodatkowo materiały do historii BJ wzbogacił ofiarowanymi obecnej Sekcji Grafiki zdjęciami z okresu swej pracy w BJ.

Niezwykle istotną rolę w biografii Mariana Kęska zajmowała dydaktyka. Swoim zasięgam chronologicznym objęła nawet dłuższy okres niż zatrudnienie na etacie. Nauczaniem, którym chętnie parał się jeszcze na emeryturze, po raz pierwszy czynnie zajął

²¹ „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” L–LI, 2000–2001, s. 236.

²² „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LIII, 2003, s. 157.

²³ M. Kęsek, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

²⁴ T e n ż e, *Oddział Informacji Bibliograficznej...*

się już jako świeżo upieczony absolwent historii. Został wówczas prelegentem Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, wygłaszającym odczyty w uniwersytetach ludowych. Jako bibliotekarz systematycznie i chętnie oprowadzał wycieczki po BJ oraz prowadził lekcje biblioteczne. Z prelekcjami na temat BJ i pokazem przeźroczy kilkakrotnie gościł w klasztorze Salwatorianów w Stadnikach i u oo. Bernardynów w Krakowie²⁵. Na kierunku bibliotekoznawczym UJ prowadził zajęcia z zakresu mikrografii²⁶. W Krakowie był nauczycielem w Szkole Zawodowej im. Wita Stwosza oraz w nowohuckim Zespole Szkół Odzieżowych²⁷. W Bochni nauczał w Liceum²⁸ dla Pracujących, a w Zakładzie Karnym w Nowym Wiśniczu przygotowywał więźniów do matury²⁹. Prowadził przez wiele lat zajęcia z zakresu bibliografii i historii kultury w Kolegium Nauczycielskim Języka Polskiego im. św. Rodziny w Krakowie³⁰, będąc dodatkowo członkiem zarządu w patronującym tej uczelni Stowarzyszeniu Dom Rodzinny³¹. Jego wykłady poświęcone dziejom kultury polskiej (*Kultura sarmacka*³², *Wybrane elementy obyczajowe XIX wieku*) inaugurowały sezony działalności Bocheńskiego Uniwersytetu Otwartego przy Wyższej Szkole Ekonomicznej w Bochni³³.

Atmosfera panująca w BJ wpłynęła na utwierdzenie w Marianie Kęsku umiłowania nauki i szacunku do wiedzy³⁴. W latach 70. znalazło to odzwierciedlenie na kilku polach. Powstały wówczas Jego pierwsze publikacje. Ówczesną twórczość zdominowały prace poświęcone dziejom techniki i gospodarki w XX wieku (*Nosowicz Mieczysław 1901–1969*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 23, Kraków 1978, s. 235), a przede wszystkim w czasach nowożytnych (*Kielecki Urząd Górniczy 1601–1701*, [w:] *Dzieje i technika świętokrzyskiego górnictwa kruszcowego*, Warszawa 1972, s. 127–134; *Działalność cystersów wąchockich w zakresie metalurgii żelaznej*, [w:] tamże, s. 145–155; *Nowe dane do prac górniczo-hutniczych w rejonie Miedzianej Góry za czasów Komisji Kruszcowej*, [w:] *Sesja sprawozdawcza poświęcona historii polskiej techniki hutniczej*, Katowice 1973, s. 20–37; *Powstanie Komisji Kruszcowej i jej działalność w rejonie Miedzianej Górze w latach 1782–1785*, „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej. Seria C, Historia Nauk Matematycznych, Fizyko-Chemicznych i Geologiczno-Geograficznych”, 1976, z. 21, s. 89–108; ponadto odczyt wygłoszony na posiedzeniu Polskiego Towarzystwa Historycznego *Komisja Kruszcowa (1782–1787), pierwsze ministerstwo górnictwa*³⁵ i referat

²⁵ M. Kę s e k, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

²⁶ „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” XL, 1990, s. 233; tamże XLI, 1991, s. 211.

²⁷ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; BJ SA.

²⁸ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

²⁹ Zb.SG, e-mail Zofii Sitko do S. Grudnia 15 III 2017 roku.

³⁰ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

³¹ Zob. [online] <https://mojepanstwo.pl/stowarzyszenie-dom-rodzinny> [dostęp: 14.04.2017].

³² Zob. [online] http://www.wse.bochnia.pl/main.php?idz=wiad_pod&id=28 [dostęp: 14.04.2017].

³³ Zob. [online] http://www.wse.bochnia.pl/main.php?idz=wiad_pod&id=47 [dostęp: 14.04.2017].

³⁴ M. Kę s e k, *Koloryt obyczajowy dawnej Jagiellonki*.

³⁵ J. S t u g l i k, *Z dziejów Polskiego Towarzystwa Historycznego w Krakowie 1945–1989*, Kraków cop. 2016, s. 123. Autorka podaje przedział lat 1975–1977.

Kadra górniczo-hutnicza kieleckiego górnictwa metali, przygotowywany dla krakowskiej filii Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki Polskiej Akademii Nauk³⁶). W tym samym czasie został członkiem Towarzystwa Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego w Kielcach³⁷. Na opisanej kanwie pod kierunkiem prof. Mitkowskiego zaczął powstawać doktorat poświęcony dziejom hutnictwa staropolskiego. Zaawansowane plany naukowe musiały zostać zaniechane wskutek nieszczęśliwego zagięcia brudnopisu pracy, a następnie śmierci promotora³⁸.

Pan Marian nigdy nie zapomniał o pierwszym mistrzu, pielęgnując pamięć o nim w swych opowieściach i tekstach. W 2005 roku Państwo Janina i Marian Kęskowie przekazali materiały na wystawę poświęconą pamięci profesora, zorganizowaną przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa [*Profesor Józef Mitkowski (1911–1980). W 25. rocznicę śmierci*]³⁹. Odejście uczonego położyło również kres kilkuletniej współpracy obu historyków w zarządach dwóch towarzystw naukowych. W 1. połowie lat 70. Marian Kęsek został sekretarzem Koła Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego Pracowników UJ im. Władysława Szafera⁴⁰. W tym samym czasie rozpoczął trwającą do 1981 roku działalność w komisjach Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (TMHiZK)⁴¹.

Do kwestii doktoratu powrócił z początkiem XXI wieku, kiedy Waldemar Czaja, kolega z BJ, zachęcił Go do udziału w seminarium politologa, prof. Jacka Majchrowskiego⁴². Kilkuletni wysiłek obejmujący także konieczność zdania szeregu egzaminów kierunkowych przyniósł zamierzone owoce. Dysertacja *Wizerunek Kościoła katolickiego w Polsce do 1945 roku na łamach «Żołnierza Wolności» w latach 1950–1990* została obroniona na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ w dniu 24 czerwca 2008 roku⁴³. Recenzentami byli prof. Bogumił Grott i prof. Stanisław Kilian⁴⁴. Użytkując stopień naukowy, Pan Marian poszerzył tworzone przez krewnych i powinowatych rodzinne grono uczonych. Staraniem najbliższych pozytywnie ocenione i oczekiwane przez krąg zainteresowanych odbiorców *opus magnum* Mariana Kęska ukazało się drukiem przy końcu 2017 roku.

³⁶ BJ SA; informacja o wystąpieniu w dniu 29 XI 1979 roku.

³⁷ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

³⁸ Relacja ustna E. Szewczyk.

³⁹ *Profesor Józef Mitkowski (1911–1980). W 25. rocznicę śmierci*, pod. red. G. L i c h o ņ c z a k - N u r e k, Kraków 205, s. 4.

⁴⁰ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; *Skład osobowy na rok akademicki 1972/73. Uniwersytet Jagielloński*, Kraków 1973, s. 167.

⁴¹ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska; „Rocznik Krakowski” 47, 1976 – 51, 1987; również [online] <http://mbc.malopolska.pl/publication/13440> [dostęp: 14.04.2017].

⁴² Relacja ustna Waldemara Czai 5 IV 2017.

⁴³ Zob. [online] <http://nauka-polska.pl/dhtml/raporty/praceBadawcze?rtype=opis&lang=pl&objectId=220607> [dostęp: 14.04.2017].

⁴⁴ Zob. [online] http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=277361&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&QI [dostęp: 14.04.2017].

Swojej aktywności twórczej nie ograniczał do nauki, o czym świadczą mało znane dokonania artystyczne. W 1954 roku trafił do Chóru Chłopięcego Filharmonii Krakowskiej⁴⁵, działającego pod kierunkiem Józefa Suwary. Jako student swój talent kształtował w męskim Krakowskim Chórze Akademickim pod batutą Stanisława Hasa. W spisie z roku 1963/1964 został zaliczony do pierwszych basów. Z kolei w 1969 roku miał wejść do Komisji Artystycznej Chóru⁴⁶. Warto zwrócić uwagę, że aktywność na polu muzycznym poprzedziła zarówno badania naukowe, jak i działalność społeczną. Wrażliwość na piękno ujawniały również Jego zachwyty nad dziełami architektury minionych wieków, co korespondowało z działalnością w TMHiZK. Nie bezzasadne będzie przytoczenie właśnie w tym akapicie opinii bocheńskiego literata Andrzeja Pacuły, który w kontekście kulturalnym określił Mariana Kęska: „Człowiek Księgi”⁴⁷.

Niezwykle ważne miejsce w biografii Pana Mariana zajmowała „Solidarność”. Kładł jej fundamenty, wchodząc do komitetu redagującego rezolucję pracowników BJ z 29 sierpnia 1980 roku. Razem z Andrzejem Obrębskim, przyszłym wicedyrektorem Biblioteki, Jagiellońskiej gotowy tekst doręczył ówczesnemu rektorowi UJ prof. Mieczysławowi Hessowi i innym decydom uczelnianym⁴⁸. Wśród kilkunastu punktów rezolucji znalazło się przede wszystkim poparcie dla robotników Wybrzeża i postulaty stworzenia niezależnych związków zawodowych, zawierała także żądanie przywrócenia do pracy w BJ Lesława Maleszki⁴⁹, uważanego wówczas za ofiarę państwowego aparatu represji, a w 2001 roku zdemaskowanego jako tajnego współpracownika Służby Bezpieczeństwa⁵⁰. Zaangażowanie w działalność związkową stało się powodem donosów⁵¹ bazygranych na Niego przez innego zatrudnianego w BJ agenta komunistycznego aparatu represji, obdarzonego przez Służbę Bezpieczeństwa pseudonimami „Zet-13” i „Z-13”⁵².

Marian Kęsek, który w czasach pierwszej „Solidarności” znalazł się w Oddziałowej Komisji Rewizyjnej⁵³, najsilniej zaznaczył swą obecność we wskrzeszonym związku. W pierwszym rzędzie należy odnotować sprawowane funkcje. Mianowicie w lutym 1991

⁴⁵ AUJ, WFH 237.

⁴⁶ J. Ż y c z k o w s k i, *Gaudeamus igitur... Dzieje Krakowskiego Chóru Akademickiego*, Kraków 1977, s. 263, 297, [online] <http://kpbc.umk.pl/dlibra/plain-content?id=50263> [dostęp: 14.04.2017].

⁴⁷ A. P a c u ł a, „Człowiek Księgi”, załącznik do e-maila Z. Sitko do S. Grudnia.

⁴⁸ „Solidarność” Uniwersytetu Jagiellońskiego 1980–1989. *Wybór dokumentów*, wstęp i oprac. T. G ą s o w s k i i A. R o l i ń s k i, Kraków 2010, s. 62.

⁴⁹ Tamże, s. 3–4.

⁵⁰ Tamże, s. 738. Zob. też Lesław M a l e s z k a, *Byłem „Ketmanem”*, „Gazeta Wyborcza”, 13 XI 2001, s. 15–17.

⁵¹ M. Kęsek *Oddział Informacji Bibliograficznej...*

⁵² „Solidarność” Uniwersytetu Jagiellońskiego..., s. 610, 617; W. Zabłocki, *Co o nas wiedzieli? NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Jagiellońskiego w dokumentach SB*, Kraków 2005, s. 224. Z treści przytoczonych publikacji wynika, że pod tymi pseudonimami zarejestrowany był przez Służbę Bezpieczeństwa pan Mieczysław Zając; jego nekrolog w „Biuletynie Biblioteki Jagiellońskiej” L–LI, 2001, s. 248–250.

⁵³ Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego (dalej: FCDCN), 583 „S” UJ BJ; Relacja ustna Jana Brzeskiego z 20 III 2017 roku.

roku po raz pierwszy został wybrany na przewodniczącego Komisji Oddziałowej BJ⁵⁴. Stanowisko to piastował przez szereg kadencji⁵⁵. Następnie w latach 2002–2014 działał w Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” UJ⁵⁶. Pod koniec omawianego okresu reprezentował Koło Emerytów UJ⁵⁷. Godne uwagi są również inicjatywy Mariana Kęska, poddające opiniowaniu sprawy pracownicze ogółowi zatrudnionych. W grudniu 1990 roku zgłosił zaakceptowaną niebawem propozycję ankiety pozwalającej członkom „Solidarności” na prezentację własnej wizji oblicza i konkretnych prac związku. Jako przewodniczący-elekt wysunął genialne w swej prostocie postulaty, obejmujące między innymi: „– przeprowadzenie sondażu nt., kto, gdzie chciałby pracować i doprowadzenie do ewentualnych przesunięć [...] – wybór takich inicjatyw i metod, które umożliwiłyby rozładowanie konfliktów, integrację pracowników, pracę bez stresu”⁵⁸. Częściowo korespondowały one z wielokrotnie chwalonymi przez Mariana Kęska decyzjami prof. Władysława Serczyka, dyrektora BJ w latach 70.

Ideę solidarności można uznać za dewizę życia Pana Mariana. Był niezawodnym, życzliwym kolegą, dostrzegającym ludzkie potrzeby, bez cienia wahania udzielającym pomocy i wspierającym aspiracje. W sposób szczególny odznaczał się wyczuleniem na los krzywdzonych. Odważnie bronił tych, na których nawet inni związkowcy „położyli krzyżyk”. Najsystematyczniej Jego szlachetności doświadczały podwładni, których zawsze traktował po partnersku. W BJ zyskał ogromną sympatię koleżanek i kolegów kilku generacji, reprezentujących różne preferencje polityczne i światopoglądowe. Ich liczne grono corocznie gościło na Jego imieninach, uczestniczyło w obronie doktoratu czy też żegnało, gdy przechodził na emeryturę.

Z wyznawanymi wartościami współgrały inne przejawy zaangażowania na polu społecznym. Ich korzenie sięgały 1956 roku, kiedy Marian Kęsek wstąpił w szeregi odradzającego się Związku Harcerstwa Polskiego⁵⁹, z czasem zostając instruktorem tej organizacji⁶⁰. Po 1989 roku przejściowo związał się ze Zjednoczeniem Chrześcijańsko-Narodowym. W XXI wieku składał podpisy pod kilkoma listami otwartymi. Kwestii krajowych dotyczyło wystąpienie wywołane atakiem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na Wydział Historyczny UJ (*W obronie wolności słowa i swobody badań historycznych*)⁶¹ oraz *Apel 300 naukowców do polskich parlamentarzystów w sprawie procedury in vitro*

⁵⁴ FCDCN.

⁵⁵ FCDCN; Relacja telefoniczna Mariana Szyby 11 IV 2017 roku.

⁵⁶ „Dziennik Polski” 18 X 2016, [online] <http://www.nekrologi.net/nekrologi/marian-kesek/48250756> [dostęp: 14.04.2017].

⁵⁷ Zob. [online] http://www.nszz-solidarnosc.uj.edu.pl/aktualnosci?p_p_id=56_INSTANCE_4JOM&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=3&groupId=1944907&articleId=32969599 [dostęp: 14.04.2017].

⁵⁸ FCDCN.

⁵⁹ AUJ, WFH 237.

⁶⁰ AUJ. Teczka osobowa M. Kęska.

⁶¹ Zob. [online] http://forum.gazeta.pl/forum/w,904,93668998,93668998,Czy_UJ_moze_zabrac_Zyzakowi_magistra.html [dostęp: 14.04.2017]; „Arcana”, 2008, nr 89, s. 198.

*i naprotechnologii*⁶². Podpisał skierowaną do forum międzynarodowego *Petition on German Concentration Camps*, domagającą się zgodnego z prawdą nazywania niemieckimi hitlerowskich obozów koncentracyjnych zbudowanych na terenie Polski⁶³.

Czynne stanowisko zajmowane przez Mariana Kęska wobec bliźnich i rzeczywistości miało swe zakorzenienie w głębokiej religijności. Jego bezpośrednie katolickie zaangażowanie objęło dwie diecezje – krakowską i tarnowską. W pierwszej był ministrantem⁶⁴ i członkiem duszpasterstwa akademickiego przy kościele św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Krakowie⁶⁵. W drugiej aktywnie zaangażował się w budowę kościoła św. Jana Nepomucena w Bochni i członkiem pierwszej rady parafialnej, delegowanym do wygłaszania mów powitalnych przy okazji wizyt oficjalnych gości⁶⁶. Przywiązanie okazywane tradycyjnemu modelowi Kościoła nie oznaczało aprobaty dla wszystkich administracyjnych decyzji hierarchii. Z kolei pochwałem kierowanym pod adresem Radia Maryja towarzyszyło uznanie dla niego ze strony arcybiskupa Józefa Życińskiego.

Zagadnienia religijne, poza obu pracami dyplomowymi, znalazły odzwierciedlenie w pracach naukowych⁶⁷, w pracach popularnonaukowych⁶⁸ i we wspomnieniach⁶⁹.

Dzięki sile ducha przez kilka lat, do ostatnich tygodni życia, potrafił dzielnie zmagać się z ciężką chorobą, nie rezygnując z pracy badawczej. Zmarł 14 października 2016

⁶² Zob. [online] <http://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/3/browse?value=Duli%C5%84ska%2C+Joanna&type=author> [dostęp: 14.04.2017].

⁶³ Zob. [online] http://webfactory.fcny.org/kf/our_impact/petition/?sistart=136680&count=2&sistart=159480 [dostęp: 14.04.2017].

⁶⁴ Relacja ustna Ewy Szewczyk.

⁶⁵ M. Kęska, *Szczególne pośrednictwo*, [w:] *Jalmużnik z Mikuszowic (pamięci ks. doc. dra hab. Jana Kusia)*, pod red. D. Ślądka, Lublin 1993, s. 82.

⁶⁶ Zb.SG, e-mail Janiny Kęskowej do Sebastiana Grudnia 16 III 2017 roku.

⁶⁷ *Wykorzystywanie historii do prowadzenia propagandy antyreligijnej i antykościelnej na łamach „Żołnierza Wolności” w latach 1950–1990*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LIX, 2009, s. 85–102; *Stosunki I Rzeczypospolitej ze Stolicą Apostolską w ujęciu propagandystów wojskowych na łamach „Żołnierza Wolności” w latach 1950–1990*, [w:] *Mysł i polityka. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Jackowi Marii Majchrowskiemu*, 1, red. nauk. B. Szałcha, Kraków 2011, s. 251–277; *Ksiądz Feliks Gondek oraz jego „obrazki” obyczajowe drugiej połowy XIX wieku*, „Małopolska” 13, 2011, s. 127–150, zob. również [online] <http://mbc.małopolska.pl/dlibra/docmetadata?id=77302&from=publication>, edytorskich (*Dary na Arcybiskupi Komitet Ratunkowy. Materiały bibliograficzne*, [w:] *Księga Sapieżyńska. Archidiecezja Krakowska za pasterzowania Adama Stefana Sapiehy*, praca zbiorowa pod red. J. Wolnego i R. M. Zawaadzkiego, Kraków 1982, s. 273–275; *Dary na KBK w latach 1915–1917 wyszczególnione w „Głosie Narodu”*. *Materiały bibliograficzne*, [w:] tamże, s. 289–292; *Indeks*, [w:] *Działalność kościelna i narodowa Adama Stefana Sapiehy*, praca zbiorowa pod red. J. Wolnego, Kraków 1986, s. 847–906.

⁶⁸ *Poświęcenie kościoła*, „Wiadomości Bocheńskie”, 1993, nr 4, s. 32; *Bazylika mniejsza*, tamże, 1998, nr 4, s. 2; *Kult Serca Jezusowego w Bochni w świetle „Posłańca Serca Jezusowego” w latach 1922–1938*, tamże, 1993, nr 1, s. 2–3, toż, „Źródło”, 2008, nr 3, s. 10; *Aresztowanie kopii Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w 1966 r.*, „Głos Parafii” [św. Pawła Apostoła w Bochni], 2001, nr 1, s. 15–16.

⁶⁹ *Szczególne pośrednictwo*, [w:] *Jalmużnik z Mikuszowic (pamięci ks. dr. hab. Jana Kusia)*, red. D. Ślądka, Lublin 1993, s. 82–85).

roku. Na Jego pożegnanie w dniu 19 października 2016 roku przybyły prawdziwe tłumy, uczestniczące najpierw we mszy św. odprawionej w kościele parafialnym, a następnie w pogrzebie na cmentarzu łychowskim⁷⁰. Obecność społeczności Biblioteki Jagiellońskiej wyróżniała się nie tylko szczególnie liczną reprezentacją czynnych i emerytowanych pracowników, ale również mowy wygłoszone przez dyrektora, prof. Zdzisława Pietrzyka, oraz Tadeusza Dudę⁷¹, wypróbowanego przyjaciela Zmarłego.

Ocena uniwersyteckich dokonań Mariana Kęska wykroczyła poza mury biblioteczne. Opublikowany nekrolog był sygnowany nie tylko imieniem BJ, ale także przez Rektora, Senat i całą Społeczność Akademicką⁷². O osobny nekrolog zadbała Komisja Zakładowa „Solidarności” UJ⁷³, która ponadto zorganizowała transport dla uczestników pogrzebu. Informacja o śmierci znalazła się na łamach uczelnianego organu prasowego⁷⁴.

Sebastian Grudzień

JOANNA KOPACZ (1944–2017)

Joanna Kopacz, córka Stanisława i Ludwiki, urodziła się 14 stycznia 1944 roku w Przecławiu koło Mielca, gdzie też uczęszczała do szkoły podstawowej (lata 1951–1957), by następnie kontynuować naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Mielcu. W latach 1962–1967 studiowała na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, studia ukończyła obroną pracy magisterskiej *Kaukaz w świetle pamiętników i relacji Polaków w XIX wieku* (30 czerwca 1967 roku).

Z Biblioteką Jagiellońską mgr Joanna Kopacz związała się bezpośrednio po studiach, od 1 września 1967 roku (wykonywała prace zlecone). Nieco później, bo od 1 października, już jako etatowy pracow-

⁷⁰ Zob. [online] <http://www.polski-cmentarz.com/bochnia/grobonet/start.php?id=detale&idg=45497&inni=0> [dostęp: 14.04.2017].

⁷¹ BJ SA.

⁷² „Dziennik Polski”, 19 X 2016, [online] <http://www.nekrologi.net/nekrologi/marian-kesek/48258480> [dostęp: 14.04.2017].

⁷³ „Dziennik Polski”, 18 X 2016.

⁷⁴ „Alma Mater” 2016–2017, nr 189–190, s. 144, [online] <https://issuu.com/almamater9/docs/alma-mater-189-190> [dostęp: 14.04.2017].

nik w randze młodszego bibliotekarza, rozpoczęła zdobywanie doświadczenia bibliotekarskiego w Oddziale Gromadzenia Zbiorów. W kolejnych latach awansowała – od 1 września 1971 roku na stanowisko bibliotekarza, od 1 września 1974 roku na stanowisko starszego bibliotekarza, a od 1 stycznia 1976 roku została kustoszem. Zmieniała też w miarę upływu czasu miejsca pracy w obrębie Biblioteki – 1 marca 1969 roku przeszła do Oddziału Udostępniania Zbiorów, do sekcji Wypożyczania Międzybibliotecznego, następnie (od lutego 1971 do sierpnia 1972 roku) przechodziła szkolenie wewnętrzne, by po zdaniu stosownego egzaminu powrócić do Oddziału Udostępniania Zbiorów. Z dniem 1 grudnia 1973 roku objęła funkcję kierownika Sekcji Wypożyczania Miejscowego i pełniła ją przez 17 lat (do 30 września 1990 roku).

W ramach kształcenia bibliotekarskiego mgr Joanna Kopacz odbyła staż w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie i w Poznaniu, a także w Bibliotece Uniwersyteckiej w Bratysławie. Po zdaniu egzaminu uprawniającego do ubiegania się o stanowisko bibliotekarza dyplomowanego (21 czerwca 1977 roku) uzyskała to stanowisko z dniem 1 sierpnia 1977 roku. W tym też czasie została powołana do pełnienia funkcji zastępcy kierownika Oddziału Udostępniania Zbiorów i obowiązki te sprawowała do 30 września 1982 roku. W ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych mgr Joanna Kopacz uczestniczyła w kursie INFONET 21 w 1980 roku. Od października 1990 roku Joanna Kopacz przeszła do Oddziału Gromadzenia Zbiorów, gdzie pracowała w Czytelni Czasopism Bieżących, a następnie powierzono jej realizację zamówień ekwiwalentów za mikrofilmy wykonane ze zbiorów Biblioteki w Sekcji Wymiany i Darów. W dniu 1 października 1998 roku uzyskała stanowisko starszego kustosza dyplomowanego.

Jej działalność naukowa, organizacyjna i dydaktyczna jako bibliotekarza dyplomowanego była dobrze oceniana. W ramach aktywności naukowej dokonała anlizy zasobów bibliotecznych, wydań z lat 1950–1990 z dziedziny filozofii i nauk przyrodniczych. Jest współautorką pracy zbiorowej *Zbiory i prace polonijne Biblioteki Jagiellońskiej oraz wybranych bibliotek instytutowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Informator* (1997), autorką artykułów w „Przeglądzie Bibliotecznym” i „Bibliotekarzu”, dotyczących Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, np. *Tradycja i nowoczesność. „Przeglądowi Bibliotecznemu” zamiast laurki* (1998), a także recenzji i biogramów w „Biuletynie Biblioteki Jagiellońskiej”, np. *Waleria Szalay-Groele. Uwagi o pisarce i jej biografach* (2003).

Po 25 latach pracy mgr Joanna Kopacz została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi. Była również wielokrotnie nagradzana nagrodami rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 2009 roku otrzymała Złoty Medal za Długoletnią Służbę.

Z dniem 31 grudnia 2009 roku mgr Joanna Kopacz przeszła na emeryturę. W roku 2010 nadal pracowała w Bibliotece, chociaż już w zmniejszonym wymiarze godzin.

Była osobą sumienną, skrupulatną i bardzo dociekliwą. Swoją wiedzę i doświadczeniem chętnie dzieliła się z młodszymi koleżankami i kolegami, jak również ze studentami w ramach lekcji bibliotecznych. W pamięci współpracowników zapisała się jako Człowiek o wysokich kompetencjach zawodowych, osoba zaangażowana organizacyjnie, szanowana i lubiana Koleżanka.

Zmarła 31 stycznia 2017 roku. Ceremonia pogrzebowa odbyła się 8 lutego 2017 roku na cmentarzu Rakowickim.

Redakcja

DANUTA PATKANIOWSKA
(1953–2017)

Dr Danuta Patkaniowska urodziła się 2 marca 1953 roku w Krakowie. Wykształcenie podstawowe uzyskała w Szkole Podstawowej nr 8, zaś wykształcenie średnie w X Liceum Ogólnokształcącym im. Komisji Edukacji Narodowej. W latach 1972–1977 studiowała filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim. Studia ukończyła z wynikiem bardzo dobrym. W latach 1979–1981 pracowała jako nauczycielka języka polskiego w II Liceum Ogólnokształcącym im. Króla Jana III Sobieskiego. W 1981 roku rozpoczęła pracę w Bibliotece Jagiellońskiej. W latach 1981–1985 pracowała w Oddziale Katalogów Alfabetycznych. W roku akademickim 1985/1987 przyjęta została do pracy na stanowisko asystenta-stażysta w Instytucie Filologii Polskiej UJ. W kwietniu 1986 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy *Tradycje romantyczne w prozie polskiej po 1956 roku*. W grudniu 1986 roku wróciła do Biblioteki Jagiellońskiej, gdzie w Oddziale Udostępniania Zbiorów pełniła dyżury w Czytelni Asystenckiej, a potem Czytelni Profesorskiej. Po przerwie spowodowanej urlopem macierzyńskim i urlopem wychowawczym znalazła się od roku 1991 w Oddziale Klasyfikacji i Katalogów Rzeczowych, niedługo potem przemianowanym na Oddział Opracowania Przedmiotowego Zbiorów Nowych (OOP ZN). Droga Jej bibliotecznym awansów wyglądała następująco: starszy bibliotekarz (1.12.1986), kustosz (1.07.1992), kustosz dyplomowany (1.01.2004), starszy kustosz dyplomowany (1.10.2009).

W październiku 2005 roku objęła funkcję kierownika Oddziału Opracowania Przedmiotowego Zbiorów Nowych, którą pełniła do października 2013 roku. W dniu 30 grudnia 2015 roku dr Danuta Patkaniowska przeszła na emeryturę. Zmarła po ciężkiej chorobie 13 stycznia 2017 roku.

* * *

Wyżej przedstawione suche fakty niewiele mówią o Danucie jako osobie, którą mieliśmy szczęście poznać i z którą pracowaliśmy wiele lat. Myślę, że przywołując wspomnienie o Niej, możemy oprzeć się na słowach jej męża Józefa Patkaniowskiego, który tak napisał we wstępie do zbioru Jej wierszy wydanych pośmiertnie: „Miała

w życiu cztery wielkie Wielkie Miłości: Rodzinę, Naukę, Podróżę i Bibliotekę Jagiellońską. Każdej z tych Miłości oddawała całą siebie, każdą polecała opiece Boga i Matki Boskiej, każda z nich była treścią jej życia, o każdej z nich potrafiła wspaniale opowiadać, każda z nich była źródłem radości i satysfakcji, ale czasem również rozterek i rozczarowań...”¹.

POLONISTKA

Danuta nigdy nie zaprzestała swojej działalności związanej z jej pierwszą pasją, którą była praca naukowa. Już w czasie studiów aktywnie działała w kole naukowym polonistów, była również laureatką dwóch nagród na najlepszą pracę roczną oraz kilku nagród w konkursach polonistycznych. Po ukończeniu studiów, w latach 1977–1979, prowadziła – w ramach prac zleconych na UJ – badania nad dokumentacją życia literackiego w międzywojennym Krakowie. Swoją pracę magisterską poświęciła bohaterom opowiadań Jarosława Iwaszkiewicza z lat 1956–1968. Pod kierunkiem prof. dr. hab. Włodzimierza Maciąga obroniła ambitną i politycznie niewygodną w owym okresie pracę doktorską na temat tradycji romantycznych w prozie polskiej po 1956 roku. Według opinii promotora Danuta była niezwykle wartościową badaczką literatury polskiej. Rekomendując Ją do pracy w Bibliotece Jagiellońskiej, szczególnie podkreślał Jej uzdolnienia naukowe². Danuta przez cały okres swojej pracy zawodowej w Bibliotece pozostała czynnym badaczem polskiej literatury współczesnej, co znajdowało odzwierciedlenie w Jej publikacjach naukowych oraz referatach wygłaszanych na konferencjach. Zauważony został zwłaszcza Jej wkład w badania nad literaturą „drugiego obiegu”: artykuł *Syndrom stanu wojennego w kulturze niezależnej* został nagrodzony przez miesięcznik „Odra”, a obszernie fragmenty tegoż artykułu były cytowane w programie telewizyjnym *Obrazy, słowa, dźwięki* pod red. Krzysztofa Glondysa (Program 1 TVP, lipiec 1991)³. W 1992 roku na jednej z pierwszych konferencji o niezależnym ruchu wydawniczym, organizowanej w Instytucie Badań Literackich w Warszawie, wystąpiła z referatem *Piśmiennictwo – systemy kontroli – obiegi alternatywne*. Była także autorką haseł do *Słownika literatury polskiej XX wieku*.

BIBLIOTEKARKA

Jej pierwszym miejscem pracy w Bibliotece był Oddział Katalogów Alfabetycznych; jak sama mówiła, była wówczas „w sercu” Biblioteki Jagiellońskiej. To tutaj pod troskliwą opieką mgr Zofii Łagodowej, kierowniczkii Oddziału, zdobywała kolejne stop-

¹ Zob. D. Patkaniowska, *Wiersze z wiary – z miłości – z bólu – z zachwyty*, Kraków 2017, s. 5.

² Biblioteka Jagiellońska,teczka personalna Danuty Patkaniowskiej, opinia przy podaniu do dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej z prośbą o przyjęcie do pracy (z dnia 21.04.1981 roku).

³ *Komunikat o rozstrzygnięciu konkursu*, zob. „Odra” 1991, nr 2, s. 11.

nie wiedzy bibliotecznej. Jej praca nabrała nowego charakteru, kiedy przeszła do Oddziału Opracowania Przedmiotowego Zbiorów Nowych [OOPZN]. Stało się to dla niej impulsem do rozwijania zainteresowań związanych z nowymi obowiązkami, a przydzielono Jej, chcąc wykorzystać Jej wiedzę i doświadczenie, opracowanie przedmiotowe zbiorów z dziedziny filologii polskiej i słowiańskiej.

Początek lat 90. XX wieku to czas wielkich przemian w Bibliotece Jagiellońskiej, podjęto decyzję o jej komputeryzacji. Zmianom musiał ulec sposób katalogowania, również rzeczowego. Wówczas pojawiła się potrzeba utworzenia nowego języka informacyjno-wyszukiwawczego, odpowiadającego światowym normom i potrzebom nowoczesnych zintegrowanych systemów komputerowych. Od podstaw zaczął powstawać język haseł przedmiotowych KABA (Katalogi Automatyczne Bibliotek Akademickich) jako język informacyjno-wyszukiwawczy prezentowany w formie kartoteki wzorcowej, spójny z językami przedmiotowymi Biblioteki Narodowej w Paryżu i Biblioteki Kongresu Stanów Zjednoczonych. Bibliotekarze BJ od początku zaangażowali się w proces tworzenia nowego języka. Konieczne było zapoznanie się z materiałami metodycznymi i podręcznikami katalogowania, które jednocześnie trzeba było na bieżąco tłumaczyć z języka francuskiego na polski. Toczyły się gorące dyskusje na temat rozwiązań metodycznych języka RAMEAU oraz możliwości ich przeniesienia na grunt polski. Pracownicy OOPZN zdobywali wiedzę teoretyczną w tworzeniu i stosowaniu słownictwa języka haseł przedmiotowych KABA [jhp KABA] oraz praktyczne doświadczenie w przedmiotowym opracowaniu źródeł. To pionierskie wówczas przedsięwzięcie okazało się niezwykle trudne i pracochłonne, ale Danuta w pełni zaangażowała się w ten proces. Praca wymagała niekiedy żmudnych studiów semantycznych, licznych konsultacji, poszukiwań w encyklopediach ogólnych i specjalistycznych, a także w słownikach językowych polskich, angielskich czy francuskich, w słownikach synonimów i słownikach frazeologicznych. I wtedy Danuta okazała się właściwym człowiekiem na właściwym miejscu. W pełni wykorzystała swoje kompetencje i zdolności filologiczne. Będąc doktorem filologii polskiej i posiadaczką certyfikatów z języków obcych, dbała o to, aby redakcja haseł wzorcowych jhp KABA gwarantowała zachowanie zasad języka polskiego. Odbывała warsztaty zawodowe w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego oraz w Centrum Formatów i Kartotek Wzorcowych w Warszawie, ponieważ potrzebne było także poznanie nowych technologii. Danuta jako jedna z pierwszych pracowników OOPZN ukończyła wówczas studia podyplomowe z elementami informatyki w Instytucie Bibliotekoznawstwa UJ.

Danuta była osobą ostrożnie podchodzącą do zmian, ale kiedy już przekonała się o ich potrzebie i zaletach – angażowała się w nie całym sercem. Tak też było z jhp KABA. Brała Ona aktywny udział w tworzeniu słownictwa – tematów i określników stosowanych w języku jhp KABA oraz w opracowaniu przedmiotowym książek z dziedziny filologii. Z czasem została wręcz wielkim orędownikiem nowej metody opracowania. Prowadziła szkolenia i warsztaty, wykłady w ramach cyklu „Ars Quaerendi”, przedstawiające użytkownikom cele, założenia i strategie wyszukiwawcze jhp KABA. W roku 2005 została kierownikiem Oddziału Opracowania Przedmiotowego Zbiorów Nowych. W tym samym roku dołączyła też do międzybibliotecznego zespołu konsultacyjnego jhp KABA

przy Centrum NUKAT, który miał za zadanie kontrolę jakości słownictwa i ujednoczenie zasad katalogowania przedmiotowego. Na sesje zespołu przygotowywała się bardzo starannie. Członkowie zespołu mogli być pewni, że przedstawicielka BJ zawsze dokładnie przeanalizuje omawiane problemy i przygotowuje wyczerpującą opinię na ich temat.

Zaangażowanie Danuty miało często nawet emocjonalny charakter – kwestia dobrej informacji rzeczowej, którą ma otrzymać czytelnik, była dla niej bardzo ważna. Danuta była dobrym mówcą, potrafiła zaskoczyć słuchaczy – wystąpienie na konferencji z okazji 20-lecia języka KABA rozpoczęła deklamacją własnego wiersza *Mysz biała*, w którym tytułowa mysz (*Mus musculus albino* – jedno z pierwszych haseł wzorcowych w kartotece jhp KABA), wyskoczywszy z papierowego katalogu przedmiotowego, spotyka ku swojemu zdumieniu... mysz komputerową! Konfrontacja tradycji z nowoczesnością stała się dla niej impulsem do napisania tego wiersza.

Mysz biała

[...]

Mysz biała
zdumiona widokiem
komputerowej myszy
trafiła na biały ekran
komputera HP Vectra,
by znaleźć się w indeksie haseł przedmiotowych
między
Myszą leśną
i
MySQL (oprogramowanie)

[...]⁴

Zwieńczeniem działalności naukowej w dziedzinie jhp KABA było napisanie wspólnie z koleżanką z pracy mgr Anną Bober podręcznika *Opis przedmiotowy dokumentów z dziedziny literatury*, który wydało Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w prestiżowej serii Formaty, Kartoteki. Za tę publikację otrzymała w 2013 roku Nagrodę Naukową SBP im. Adama Łysakowskiego. Z okazji 20-lecia istnienia języka KABA przygotowała też rys historyczny, podsumowujący ten intensywny okres pracy nad budową języka haseł przedmiotowych⁵. Charakterystycznym rysem charakteru Danuty była też chęć przełaniania swojego zapału naukowego na innych – zachęcała i namawiała do prowadzenia działalności naukowej, wspierała i chętnie dzieliła się doświadczeniami w tej materii. Była szczerze dumna z sukcesów swoich pracowników.

Dowodem wysokiej oceny pracy zawodowej Danuty było Jej dwukrotne powołanie na członka Rady Bibliotecznej (kadencja 2008–2012; 2012–2016) oraz kilkakrotne

⁴ D. Patkaniowska, dz. cyt., s. 62–65.

⁵ D. Patkaniowska, *20 lat jhp KABA i Oddziału Opracowania Przedmiotowego Zbiorów Nowych w Bibliotece Jagiellońskiej*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LXIV, 2014, s. 147–171.

przyznanie nagrody rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego. W lipcu 2010 roku odznaczona została Medalem Złotym za Długoletnią Służbę.

Z nami pożegnała się też po swojemu – wierszem:

Na pożegnanie Koleżankom i Kolegom z OOPZN

Osiem dobrych lat
współrzędzenia i kierowania
dobrej energii i zapału
rzetelnej pracy i wytężonej myśli

Osiem dobrych lat
w tysiącach książek i haseł
w setkach godzin szkoleń i warsztatów
w dziesiątkach publikacji i opinii

Osiem dobrych lat
z akceptacją i życzliwością
współpracowników i przyjaciół
Oddziału Opracowania Przedmiotowego
Zbiorów Nowych
odchodzącego w chlubną przeszłość
Biblioteki Jagiellońskiej

Za osiem dobrych lat
Z serca dziękuję wszystkim⁶

POETKA

To, że Danuta pisała wiersze, my pracownicy Oddziału Opracowania Przedmiotowego wiedzieliśmy dobrze, bo uświetniała każde ważniejsze wydarzenie w naszej pracy odpowiednim utworem. Były to wiersze okolicznościowe, niepozbawione humoru, często zaprawione nutą refleksji czy melancholii. Jednak dużym odkryciem był dla nas подарowany Bibliotece Jagiellońskiej przez męża Danuty jej tomik poezji: *Wiersze: z wiary – z miłości – z bólu – z zachwytu*, w którym Danutę zaprezentowała się jako świadoma pracy nad słowem poetka. Józef Patkaniowski tak pisze o tej poezji:

Z WIARY powstawały wiersze w chwilach uniesień, cierpienia, bólu, modlitwnej zadumy, obawy przed operacją, wdzięczności za życie, wreszcie jako swoisty testament składany Miłosiernemu Bogu.

Z MIŁOŚCI pisała przy różnych rocznicach, ze łzami po śmierci bliskich osób. Jakże często „bliiskość” zmieniała się w „obcość” i na odwrót. To też było jej natchnieniem. Przeżywała bardzo mocno

---

⁶ Listopad 2013 – wiersz okolicznościowy z okazji przekształcenia Oddziału Opracowania Przedmiotowego Zbiorów Nowych w Sekcję Oddziału Opracowania Zbiorów, zob. D. P a t k a n i o w s k a, *Wiersze z wiary...*, s. 66–67.

narodziny każdej wnuczki i wnuka. W tych wierszach jest i miejsce dla jej – jak to często powtarzała – „Szacownej Instytucji”, czyli Biblioteki Jagiellońskiej, w której przepracowała 35 lat.

Z BÓLU to wiersze o cierpieniu i jego różnych obliczach – odzwierciedlenie rodzinnych nieporozumień, kryzysów, problemów życia codziennego, wreszcie bólu fizycznego i ostatnich lat wypełnionych chorobą oraz świadomością przemijania.

Z ZACHWYTU tworzyła wiersze nagle, szybko, pisząc często na skrawku papieru, jaki miała pod ręką. Bo właśnie był to zachwyt nad tym, co stworzył Bóg, zachwyt ukochanych miejsc – morza, Zakopanego, Krościenka nad Dunajcem i ogrodu koło domu. Był to też zachwyt chwilą, otoczeniem, ludźmi⁷.

Czym dla niej samej była poezja? Niech odpowie ten wiersz:

Poezja

Poezja
w gadulstwie świata
jest odbiciem
Nieskończonego,
jeśli słowem
kieruje
Światło Najwyższego⁸.

RODZINA

Żona, mama, babcia, córka, siostra – wszystkie te role Danuta wypełniała z największą miłością. Była matką trojga dzieci: dwóch synów, z których była bardzo dumna i którym, próbowała zaszcześcić pasję do literatury oraz córki Ani, która była oczkiem w głowie rodziców, wymagała bezwarunkowej miłości i troski – i to właśnie otrzymywała. Niejeden raz Danuta opowiadał z dumą o postępach Ani w drodze do samodzielności. Widzieliśmy, jak Ania, która odwiedzała czasami mamę w pracy, ma w sobie wiele radości, pogody i szczęścia. Danusia w ogóle była osobą niezmiernie rodzinną. Choć nie bardzo lubiła „zajęć „kuchennych”, angażowała się w nie z zapałem i zwykłą dla siebie dbałością o szczegóły, aby zgromadzić przy jednym stole całą rodzinę, coraz liczniejszą po narodzinach kolejnych wnuków.

OSOBA

Danuta jako kierownik była dobrym organizatorem pracy, osobą odpowiedzialną i kompetentną. Była bardzo pracowita i systematyczna. Dzięki starannie prowadzonemu

⁷ D. Patkaniowska, *Wiersze z wiary...*, s. 5.

⁸ Tamże, s. 26.

terminarzowi nigdy nie zapominała o ważnych terminach i wydarzeniach. Pamiętamy Ją także jako dobrą, życzliwą koleżankę. Już sam jej wygląd wiele mówił o jej charakterze. Zawsze elegancka i pewna siebie emanowała równocześnie ciepłem i radością. Nas, pracowników Oddziału Opracowania Przedmiotowego, otaczała wręcz matczyną opieką. Była jedną z tych osób, które uważają, że miejsce pracy można kochać jak dom, a współpracowników należy traktować jak swoich bliskich. Stąd Jej starania o naszą integrację, o to, aby panowały koleżeńskie stosunki między pracownikami. Swoją uwagą obejmowała wszystkich obecnych i byłych pracowników Oddziału. Wszelkie święta, ważniejsze wydarzenia w Bibliotece, imieniny pracowników, stwarzały okazje do spotkań, także z naszymi emerytkami, chociaż niektóre z nich odeszły z pracy wiele lat wcześniej, niż najmłodsze z nas rozpoczęły pracę w Bibliotece. Dopiero po śmierci Danuty z sumy naszych wspomnień, z relacji osób bliskich, a także z lektury Jej wierszy, miał okazję pojawić się obraz osoby, która swoją siłę, swoje relacje z bliskimi, swoją postawę wobec życia i pracy opierała na wartościach, których źródłem była głęboka wiara.

Pożegnanie

Ból
z godnością znosić
Lęki i niepokój
dobrą książką odegnąć
Cierpienie
Miłosierdnemu
oddać
Bliskim
czułość okazać
Męża, dzieci, wnuki
przytulić
Przyjaciół
z wdzięcznością pożegnać
Wszystkich
Bożej Opiece
Powierzyć

Z pokorą
przed Najwyższym stanąć
W zachwycie i zadziwieniu
wieczność poznawać
Miłość Nieskończoną
odczuć
Chwałę i Dziękczynienie
Bogu głosić

Kraków 28.11.2014⁹

---

⁹ Tamże, s. 24–25.

PUBLIKACJE

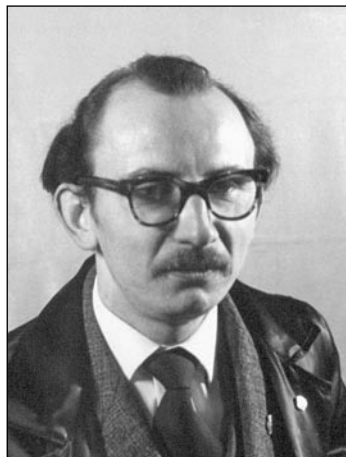
1. *Tradycja romantyczna w prozie polskiej po 1956 roku*, „Biuletyn Polonistyczny” 1987, z. 1 (103), s. 73–77.
2. *Tadeusza Konwickiego dialog z tradycją i własną pamięcią*, „Odra” 1988, nr 3, s. 3–10.
3. „*Buntować się, aby istnieć...*” *O prozie Witolda Zalewskiego*, „Odra” 1989, nr 6, s. 46–49.
4. *Legenda literacka Stefana Starzyńskiego*, [w:] *Pamięć Września. Materiały sesji naukowej Instytutu Badań Literackich PAN 22–24 listopada 1989*. Pod red. Aliny Brodzkiej, „Biuletyn Polonistyczny” 1990, z. 3–4 (118–119), s. 243–263.
5. *Syndrom stanu wojennego w kulturze niezależnej*, „Odra” 1991, nr 3, s. 17–24.
[III nagroda w konkursie *Syndrom stanu wojennego* ogłoszonym przez redakcję miesięcznika „Odra” i Uniwersytet Wrocławski. Komunikat o rozstrzygnięciu konkursu – „Odra” 1991, nr 2, s. 11. Obszerne fragmenty artykułu cytowano w programie telewizyjnym *Obrazy, słowa, dźwięki* pod red. Krzysztofa Glondyśa. Program I TP. Lipiec 1991].
6. Hasła: „*Marchoń*” (1934–1938), s. 616–619; „*Prosto z Mostu*”, s. 864–871; *Romantyzm w literaturze polskiej XX wieku*, s. 957–964; „*Tygodnik Powszechny*” (1945–1953, 1956–), s. 1139–1145; „*Verbum*”, s. 1159–1162; „*Znak*”. s. 1229–1234, [w:] *Słownik literatury polskiej XX wieku*, red. A. Brodzka, M. Puchalska et al., Wrocław 1992.
7. *Programy i spory literackie na łamach podziemnych czasopism literackich i społeczno-kulturalnych z lat 1982–1989*, [w:] *Piśmiennictwo – systemy kontroli – obiegi alternatywne*. Pod red. J. Kosteckiego i A. Brodzkiej, t. 2, Warszawa, 1992, s. 356–387.
8. *Przykłady charakterystyk wyszukiwawczych w języku KABA* (współaut. M. Wawak), [w:] *Kartoteka wzorcowa języka KABA*, cz. 1: *Nazwy własne*. Red. J. Woźniak, Warszawa 1994, s. 122–131.
9. *Dyskusje wokół roli i funkcji pisarza w krytyce i publicystyce „drugiego obiegu” (1982–1989)*, [w:] *Stare i nowe w literaturze najnowszej. Z problemów literatury polskiej po 1945 roku. Materiały z sesji naukowej Prądocin koło Bydgoszczy 7–9 maja 1996*, pod red. L. Wiśniewskiej, Bydgoszcz 1996, s. 156–169.
10. *Najważniejsze teksty i dyskusje w czasopismach literackich i społeczno-kulturalnych drugiego obiegu (1976–1990)*, [w:] *Sporne sprawy polskiej literatury współczesnej*, pod red. A. Brodzkiej i L. Burskiej, Warszawa 1998, s. 183–205.
11. *Książka literacka „drugiego obiegu” jako świadectwo kultury*, „Rocznik Gdański” LXI, 2001, z. 2, s. 245–258.
12. *Problemy opracowania w języku haseł przedmiotowych KABA książek z zakresu historii literatury*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LII, 2002, nr 1/2, s. 71–87.
13. *Tematy z zakresu filologii w jhp KABA i jhp BN*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” t. 79, 2003, s. 329–351.
14. *Opracowanie filologii w języku haseł przedmiotowych KABA*, „Zagadnienia Informacji Naukowej” 2003, nr 1(81), s. 51–63.
15. *Bibliotekarz opracowania rzeczowego i wartości*, [w:] *Bibliotekarz w świecie wartości. Materiały z konferencji Wrocław, 15–16 maja 2003 roku*, pod red. S. Kubowa, Wrocław 2003, s. 6–13.
16. *Dr Maria Patkaniowska-Corbridge*, „Gazeta Wyborcza” Kraków, nr 100, 29.04.2003, POŻEGNANIA, s. 8.

17. *Biblioteka Jagiellońska 21. wieku – tradycja i nowoczesność*, [w:] *Biblioteki naukowe w kulturze i cywilizacji: działania i codzienność*, t. 1: *Materiały konferencyjne Poznań 15–17 czerwca 2005*, pod red. H. Ganińskiej, Poznań 2005, s. 90–101.
18. *Biblioteka Jagiellońska XXI wieku – tradycyjna i nowoczesna*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LIV, 2004, s. 95–108.
19. *Opis przedmiotowy dokumentów z dziedziny literatury*, współautor: A. Bober, Warszawa 2005, 63 s.
20. *Język haseł przedmiotowych KABA w Bibliotece Jagiellońskiej: tworzenie, stosowanie, wykorzystanie*, [w:] *EBIB. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Politechniki Lubelskiej i Centrum NUKAT. Ogólnopolska konferencja na temat: Opracowanie przedmiotowe dokumentów z zakresu nauk ścisłych: matematyczno-przyrodniczych i technicznych. Język haseł przedmiotowych KABA: teoria, praktyka, przyszłość*. Kazimierz Dolny 20–22 września 2006 roku.
21. *Słownictwo języka KABA – historia, zmiany, perspektywy (na przykładzie słownictwa z zakresu filologii)*. Referat na konferencję „NUKAT – rozwój i metodyka tworzenia katalogu centralnego”, Warszawa 6–7 grudnia 2004 roku, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LV, 2005, s. 87–100.
22. *Mgr Jan Sękowski (1923–2005)*, „Gazeta Wyborcza” Kraków, nr 119, 23.05.2006, NEKROLOGI, s. 8.
23. *Kultura organizacyjna w Bibliotece Jagiellońskiej, na przykładzie Oddziału Opracowania Przedmiotowego Zbiorów Nowych*, [w:] *Kultura organizacyjna w bibliotece. Ogólnopolska Konferencja Naukowa Białystok, 4–6 czerwca 2007*. Praca zbiorowa pod red. H. Brzezińskiej-Stec, Białystok 2008, s. 374–392.
24. *Katalogi rzeczowe w Bibliotece Jagiellońskiej i informacja rzeczowa o książkach z dziedziny filologii*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LVIII, 2008, s. 185–215.
25. *Informacja rzeczowa o książkach w Bibliotece Jagiellońskiej (ze szczególnym uwzględnieniem dziedziny filologii)*, [w:] *Przestrzeń informacyjna książki*, red. J. Konieczna, S. Kurek-Kokocińska, H. Tadeusiewicz przy współpracy R. Kępy i M. Przybysz-Stawskiej, Łódź 2009, s. 401–413.
26. *Biblioteka Narodowa Słowacji – Slovenská národná knižnica A.D. 2009*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LIX, 2009, s. 199–206.
27. *Dr Janina Makota (1921–2010)*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LX, 2010, s. 246–251.
28. *Opracowanie rzeczowe książki tradycyjnej i książki elektronicznej. Wybrane problemy*, [w:] *Tradycja i nowoczesność w bibliotece naukowej XXI wieku*, red. naukowa A. Januszko-Szakiel, Kraków 2012, s. 29–47.
29. *Szkolenia w Bibliotece Jagiellońskiej w zakresie opracowania rzeczowego zbiorów*, [w:] *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Technologia informacyjna w służbie użytkownikowi*, red. naukowa S. Skórka, współpraca E. Piotrowska, Kraków 2014, s. 223–232.
30. *Opracowanie rzeczowe dokumentu*, [w:] *Biblioteki cyfrowe*. Praca zbiorowa pod red. M. Janiak, M. Krakowskiej i M. Próchnickiej, Warszawa 2012, s. 384–395.
31. *Rola nauczycieli akademickich w Bibliotece Jagiellońskiej*, [w:] *Bibliotekarz uwolniony – deregulacja czy degradacja?, IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Białystok, 12–14 czerwca 2013 r.* Praca zbiorowa pod red. H. Brzezińskiej-Stec i J. Żochowskiej, Białystok 2013, s. 205–225, nota biograficzna s. 383–384.

32. *20 lat jhp KABA i Oddziału Opracowania Przedmiotowego Zbiorów Nowych w Bibliotece Jagiellońskiej*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” LXIV, 2014, s. 147–171.
33. *Informacja rzeczowa w Bibliotece Jagiellońskiej. Tradycja – współczesność – przyszłość*, [w:] *Biblioteka w czasie, czas w bibliotece*, t. 2: *Współczesność. Materiały konferencyjne Lublin 25–28 września 2014*, pod red. S. Wojnarowicz i B. Kasperka, Lublin, 2015, s. 163–178.
35. *Wiersze z wiary – z miłości – z bólu – z zachwytu*, Kraków 2017.

Marzanna Baś, Anna Pawica

JAN SAJDERA
(1937–2017)

Jan Sajdera urodził się 2 października 1937 roku w Krakowie. Lata wojny spędził w Gaju pod Krakowem, gdzie w 1945 roku rozpoczął naukę w szkole podstawowej. Po śmierci ojca pomagał matce w utrzymaniu gospodarstwa w Leńczach k. Kalwarii Zebrzydowskiej. Sam przerobił materiał z zakresu szkoły średniej i dzięki temu w 1961 roku zdał maturę w Korespondencyjnym Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie. Przez kolejne dwa lata studiował filozofię, jednak ze względu na trudną sytuację materialną musiał podjąć pracę. W podaniu z 1963 roku do dyrekcji Biblioteki Jagiellońskiej napisał, że „postara się nie zawieść pokładanego zaufania”. W odczuciu koleżanek i kolegów słowa dotrzymał.

Jego pierwszym zajęciem w Bibliotece Jagiellońskiej były „prace fotograficzne przy wystawie”, wykonywane jako zlecenia w Pracowni Fototechnicznej od 1 listopada 1963 roku do 30 września 1964 roku. Zaraz potem, od 1 października 1964 roku, rozpoczął pracę na stałym etacie jako magazynier. Rozwijał swoje fotograficzne umiejętności, by uzyskać w dniu 26 maja 1966 roku tytuł czeladnika, a w następnym roku tytuł mistrza fotografowania. Dzięki temu został przeniesiony na etat naukowo-techniczny. Stale poszerzał swoje umiejętności nie tylko w zakresie fotografii, ale także w bardzo nowatorskiej wówczas technice kserografii i światłokopii. W dniu 1 października 1981 roku objął funkcję kierownika Pracowni Fototechnicznej, a od 2001 roku do czasu przejścia na emeryturę w dniu 31 stycznia 2003 był kierownikiem Sekcji Mikrofilmowania w Oddziale Zabezpieczenia Zbiorów BJ. Był wielokrotnie wyróżniany nagrodami rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, a w roku 1988 wręczono mu Srebrny Krzyż Zasługi. Był ceniony i szanowany za życzliwość i fachowe umiejętności nie tylko przez przełożonych, ale przede wszystkim przez najbliższych współpracowników. Zachodzące zmiany w dziedzinie technik reprodukcji stawiały go wobec problemu szkolenia i przygotowywania dość

licznej wówczas załogi do obsługi nowych, coraz bardziej skomplikowanych urządzeń. Jako pierwsza z osób kierujących Pracownią z sukcesem starał się wywiązać z niełatwego wtedy zadania, tworząc podwaliny pod funkcjonowanie jednostki w nadchodzących czasach nowoczesności objawiającej się techniką digitalizacji. W pamięci pracujących z nim w tym czasie osób zachował się jako bardzo wymagający, lecz równocześnie troskliwy kierownik starający się sprawiedliwie oceniać współpracowników. Jeśli było to uzasadnione, nikogo nie pomijał we wnioskach o podwyżki czy nagrody. Oprócz pracy zawodowej działał również na niwie społecznej, kierując przez długi czas uniwersyteckim oddziałem Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Jego szczególną pasją były rowerowe wyprawy krajoznawcze po Polsce, które uskuteczniał z żoną i dzielającym podobne zainteresowania dyrektorem Biblioteki Jagiellońskiej profesorem Władysławem Serczykiem, któremu zwykle towarzyszyła jego małżonka.

W zasobnej w dobra kultury Bibliotece Jagiellońskiej – wspomina sędziwy dziś były wicedyrektor Biblioteki Jagiellońskiej dr Marian Zwiercan – specjalizacja była bardzo potrzebna. Do momentu zorganizowania Pracowni Fototechnicznej Jan Sajdera, fotograf i fotografik, wykonywał reprodukcje do celów wydawniczych o zbiorach i ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej. Jego funkcja w Bibliotece była niezwykle istotna. Dopiero gdy został zatrudniony Jan Sajdera, nastąpił rozwój jagiellońskiej pracowni fotograficznej, prowadzonej wcześniej przez Władysława Hordyńskiego i Józefa Sowę. Pan Jan całym sercem i z wielką pasją zaangażował się w tworzenie Pracowni z prawdziwego zdarzenia. Jej działalność w owych czasach permanentnie utrudniały przepisy o cenzurze, a także trudności zaopatrzeniowe w zakresie specjalistycznej aparatury do fotografowania i mikrofilmowania, wynikające z systemowych i finansowych ograniczeń. Zwłaszcza wykonywanie odbitek kserograficznych było pod szczególną kontrolą urzędu cenzorskiego. Jan Sajdera był odpowiedzialnym pracownikiem, do którego miała zaufanie zarówno dyrekcja Biblioteki, jak i czytelnicy. Można mu było powierzyć również zlecenia poufne. Tak było w czasie pielgrzymki Jana Pawła II do Polski w roku 1979, kiedy Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak” przygotowywał edycję dzieł Ojca Świętego. Zaistniała wtedy pilna potrzeba wykonania kserokopii jednego z papieskich dzieł, które Autor dla wykonania takiej operacji udostępnił. Pomocą służyła Biblioteka Jagiellońska, dysponująca aparaturą do odbitek kserograficznych. Oczywiście było to wbrew obowiązującej wówczas w Polsce cenzurze. Na odpowiedzialność dyrekcji Biblioteki Jan Sajdera podjął się zrobić w nocy odbitki potrzebne wydawnictwu. Praca została dyskretnie wykonana, ani wicedyrektor Biblioteki, ani wykonawca zlecenia nie ponieśli żadnych konsekwencji. Wydarzenie to jest nader pochlebnyim świadectwem o postawie Sajdery jako solidnego i godnego zaufania pracownika. Był On bardzo lubiany, poważany przez kolegów oraz czytelników Biblioteki. Podwładni z Pracowni mogli liczyć na niego jako swego szefa. Był przysłowiowym kolegą do tańca i do różańca (kiedyś zresztą nawet odtńczyliśmy wspólnie, naturalnie wedle naszych możliwości, fragment *Jeziora labędziego*...

Jan Sajdera zmarł 25 sierpnia 2017 roku. Pogrzeb odbył się w ostatnim dnia tego miesiąca na Cmentarzu Pasternik w Krakowie.

Krzysztof Frankowicz, Marian Szyba, Marian Zwiercan